

Sairaalatekniikan päivät 2026

Hankintalakimuutokset ja sen
vaikutukset in house-toimintaan ja
sairaala- / lääkintätekniikan
hankintoihin

Oulu 27.5.2026

Osakas, AA, VT, KTM
Mika Pohjonen
Frontia Asianajotoimisto Oy
www.frontia.fi

FRONTIA

Hankintalain uudistukset

- Hankintalakiin tulee uudistuksia.
 - Koko lainsäädäntöä ei uudisteta
 - Hallituksen esitys on Edunkunnan käsittelyssä ja uudistusten arvioidaan tulevan voimaan 1.7.2026 tai sen jälkeen.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

- Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
 - Lain 75 §:n 1 momentti ja 125 §:n 1 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä lokakuuta 2026.
 - Hankinnan jakaminen osiin ja hankinnan keskeyttäminen yhden tarjouksen tilanteessa.

Sidosyksikköhankinnat

- 15 § Tätä lakia ei sovelleta hankintaan, jonka hankintayksikkö tekee sidosyksiköltään. Sidosyksiköllä tarkoitetaan hankintayksiköstä muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä. Lisäksi edellytyksenä on, että hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa sidosyksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa ja että sidosyksikkö harjoittaa enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa.
- Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, edellytyksenä sidosyksikön käytölle on, että hankintayksikön omistusosuus sidosyksiköstä on vähintään kymmenen prosenttia, johon lasketaan omistus sidosyksikön emoyhtiöstä sekä sen tytär- ja osakkuusyhtiöistä.

Sidosyksikköhankinnat

- Edellä 2 momentissa säädettyä edellytystä sidosyksikön käytölle ei sovelleta sellaisiin sidosyksiköihin, jotka on perustettu yleisen edun vuoksi tuottamaan yksinomaan rajattua ja lakisääteistä palvelua tai tämän tuottamiseen välittömästi liittyviä tietojärjestelmiä. Tällaisen sidosyksikön liikevaihto ei saa ylittää yhtä miljoonaa euroa vuodessa. Tällainen sidosyksikön kanssa tehty palvelusopimus saa olla voimassa enintään neljä vuotta.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

- Tämän lain 15 §:n 2 momenttia sovelletaan päivästä heinäkuuta 2027.
 - Sidosyksikön 10 %:n omistus
 - Tämän lain 15 §:n 2 momentissa säädetyistä edellytyksistä sidosyksikön käytölle riippumatta hankintayksikkö voi tehdä uusia mainitussa pykälässä tarkoitettuja määräaikaista sopimuksia sidosyksikkönsä kanssa 30 päivään syyskuuta 2026. Näiden sopimusten voimassaoloaika voi olla korkeintaan yksi vuosi.
 - Mainittua momenttia sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä heinäkuuta 2029 sellaisiin sidosyksiköihin, joiden pääasiallisena tarkoituksena on tuottaa lakisääteisiä välittömästi henkeä ja terveyttä ylläpitäviä terveydenhuollon palveluja tai terveydenhuoltolaissa (1326/2010) tarkoitettuja terveydenhuollon keskitetyn erikoisosaamisen palveluja taikka näiden palvelujen tuottamiseen tarkoitettuja tietojärjestelmiä.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

- Jos 15 §:n 2 momentissa säädetty edellytys sidosyksikön käytölle ei täyty, hankintayksikkö voi hyödyntää ennen tämän lain voimaantuloa sidosyksikkönsä kanssa tekemää sopimusta 30 päivään kesäkuuta 2027 asti. Hankintayksikön tulee irtisanoa tällaiset sopimukset päättymään viimeistään mainittuna päivänä.
- Jos sopimuksen irtisanomisesta olisi poikkeuksellisesti kohtuuttomia seurauksia tai sopimuksen irtisanomiseen liittyy merkittäviä taloudellisia riskejä, voidaan yleiseen etuun liittyvistä pakottavista syistä sopimus kuitenkin irtisanoa päättymään viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2030. Hankintayksikön tulee tehdä ilmoitus tällaisesta sopimuksesta Valtiokonttorille viimeistään 30 päivänä syyskuuta 2026. Valtiokonttori julkaisee tiedot ilmoituksista verkkosivuillaan.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

- HE 2/2026 vp.: Tällaisena sopimuksena voitaisiin pitää erityisesti sellaisia tietojärjestelmäsopimuksia, jotka ovat organisaation ydintoiminnan tai lakisääteisten velvoitteiden kannalta kriittisiä tai jos järjestelmissä hallitaan ja käsitellään laajasti toiminnan kannalta keskeisiä tai arkaluonteisia tietoja, ja niiden häiriötön toiminta olisi välttämätöntä palveluiden tuottamiseksi tai asiakasturvallisuuden varmistamiseksi. Poikkeus olisi yleinen ja toimialasta riippumaton. Pidempää siirtymäaikaa voitaisiin siten hyödyntää myös terveystoimen toimialalla. Esimerkkinä tällaisista olisi sosiaali- ja terveydenhuollon potilastietojärjestelmät, mutta määritelmä kattaisi vastaavat kriittiset järjestelmät myös muilla toimialoilla. Poikkeaminen olisi mahdollista myös silloin, jos sopimuksen ennenaikainen päättäminen voisi vaarantaa kyberturvallisuuden. Irtisanomisen vaikutusten arvioinnissa voitaisiin huomioida esimerkiksi sopimuksen koko sopimuskauden pituus, sopimustoimittajan vaihtamisesta ja toiminnan käyttöönotosta aiheutuvat kustannukset sekä jäljellä oleva sopimuskausi.

Emo- ja sisarsidosyksikköhankinnat

- Hankintalain uudistusta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 2/2026 vp) todetaan seuraavasti:
 - Selvyyden vuoksi todetaan, että hankintadirektiivin (2014/24/EU) 12 artiklan ja voimassa olevan hankintalain mukaan hankintalain 15 §:n 6 momentin mukaista sidosyksikköpoikkeusta ei sovelleta niihin sidosyksikköihin, joissa on enemmän kuin yksi omistaja. Siten sidosyksikön ei ole sallittua tehdä hankintoja omistajaltaan tai sisarsidosyksiköltä, jos sidosyksiköllä on enemmän kuin yksi omistaja.
 - Hankintalain uudistamista koskevassa hallituksen esityksessä käytetään mielestäni väärää termiä, kun puhutaan omistajasta. Hankintadirektiivissä ja hankintalaissa käytetään termiä määräysvallan käyttäjä, mikä on oikea termi.

Emo- ja sisarsidosyksikköhankinnat

- Näin ollen hankintalain uudistuksessa sisarsidosyksikköhankintojen osalta mikään ei muutu, vaan uudistuksen yhteydessä todetaan ainoastaan se, kuinka nykyistä hankintadirektiiviä ja hankintalakia olisi tullut soveltaa jo 10 vuoden ajan. Virheellinen soveltaminen on johtunut siitä, että hankintadirektiivissä on eroteltu sidosyksiköt, joissa yksi hankintayksikkö käyttää määräysvaltaa, ja sidosyksiköt, joissa useat hankintayksiköt käyttävät yhdessä määräysvaltaa.
- Suomen hankintalaissa on samassa momentissa säädetty sekä sidosyksiköistä, joissa yksi hankintayksikkö käyttää määräysvaltaa, että sidosyksiköistä, joissa useat hankintayksiköt käyttävät yhdessä määräysvaltaa. Tämä on johtanut virheelliseen spekulointiin, että riittääkö sisarsidosyksikköhankintoihin esimerkiksi jokin seuraavista tilanteista:
 - Sidosyksiköillä on täsmälleen sama omistaja
 - Sidosyksiköillä on sama tai samat enemmistöomistajat
 - Sidosyksiköillä on vähintään yksi sama omistaja

Markkinakartoitus

- 65 § Markkinakartoituksessa hankintayksikkö voi kuulla alalla toimivia yrityksiä tai riippumattomia asiantuntijoita taikka muita toimijoita. Markkinakartoitus voidaan toteuttaa myös käyttämällä erilaisia arviointimenetelmiä. Eri tahojen neuvoja voidaan käyttää apuna hankintamenettelyn suunnittelussa ja toteuttamisessa, mutta neuvojen käyttäminen ei kuitenkaan saa johtaa tietyn toimittajan suosimiseen tai muutoin johtaa kilpailun vääristymiseen eikä 3 §:ssä tarkoitettujen syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteiden vastaiseen menettelyyn.
- Jos hankinnan ennakoitu arvonlisäveroton kokonaisarvo ylittää 10 miljoonaa euroa, tulee hankintayksikön tehdä markkinakartoitus tai arvioida hankinnan eri toteutusvaihtoehtoja osana hankinnan suunnittelua.

Hankinnan kohteen kuvaus

- 71 § Hankintayksikkö voi hankinnan kohdetta kuvaavissa määritelmissä asettaa turvallisuutta ja varautumista koskevia ehtoja, joilla voidaan varmistaa hankittavan tuotteen, palvelun tai urakan tarjouspyynnössä edellytetty saatavuus, toimivuus ja häiriötön käyttö hankinnan kohteen koko elinkaaren ajan. Varautumiseen liittyvät hankinnat voidaan kilpailuttaa ehdollisesti.
 - HE perustelut: Uusi momentti mahdollistaisi sulkemaan tarjouskilpailusta pois erityisesti sellaiset tarjoukset, joissa tarjotut tuotteet tai laitteet tulevat kolmansista maista ja joihin sisältyy turvallisuus- tai muita uhkia.
 - Hankintayksikkö voisi näin ollen edellyttää toimittajaa osoittamaan, että toimittaja, sen alihankkija tai muu kumppanuusyritys sijaitsee sellaisessa paikassa, ettei toimitusketju tai hankintayksikön toiminta vaarannu ja koko hankinnan elinkaaren aikana pystytään ottamaan huomioon huoltovarmuuteen liittyvät vaatimukset. Ehdot voisivat koskea muun muassa hankintayksikön toiminnalle välttämättömien tuotteiden ja palveluiden tuottamista, logistiikkaa ja toimitusehtoja sekä jatkuvuudenhallintaa häiriötilanteissa.

Hankinnan jakaminen osiin

- 75 § Hankintayksikön on jaettava hankinta erillisiin osiin tai kilpailutettava hankinnan osat erillisillä tarjouskilpailuilla. Hankinta voidaan jakaa osiin myös valitsemalla vähintään kaksi toimittajaa puitejärjestelyyn tai perustamalla dynaaminen hankintajärjestelmä. Jakamista koskeva velvollisuus ei koske 43 §:n mukaisia puitejärjestelyjen sisäisiä hankintoja. Hankintayksikkö voi määritellä jaettavien osien koon ja kohteen.

Hankinnan jakaminen osiin

- Hankintayksikkö voi kuitenkin jättää hankinnan jakamatta osiin, jos hankinnan tai hankintamenettelyn luonteen, laajuuden, toteuttamistavan, kokonaisvastuun tai hankinnan jakamiseen liittyvien riskien vuoksi jakaminen ei ole perustellusta syytä mahdollista taikka hankintaa on edeltänyt 65 §:ssä tarkoitettu markkinakartoitus. Lisäksi hankinta voidaan jättää jakamatta osiin, jos jakaminen lisää merkittävästi hankintayksikön tai toimittajan hallintokustannuksia tai johtaisi kustannusten jatkuvaan kasvuun. Jos hankintayksikkö ei jaa hankintasopimusta osiin, sen on esitettävä jakamatta jättämisen syyt hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä tai hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa.

Hankinnan jakaminen osiin

- Pykälän perustelut
 - Hankintayksikkö voisi jättää hankinnan jakamatta osiin myös, jos tarve koordinoida osien eri sopimuskumppaneita voisi vakavasti vaarantaa sopimuksen asianmukaisen toteuttamisen. Tällainen tilanne voisi tulla kyseeseen esimerkiksi rakennusosalalla vakiintuneissa kokonaisvastuu-urakoissa. Lisäksi osiin jakaminen ei olisi tarkoituksenmukaista silloin, kun liian pieniin osiin jakaminen voisi johtaa vaikeasti hallittavaan kokonaisarkkitehtuuriin tai kustannusten jatkuvaan kasvuun kuten esimerkiksi ICT- järjestelmiä hankittaessa.
 - Hankinta voitaisiin jättää jakamatta myös, jos tavoitteena olisi saada hankintojen keskittämällä volyyymihyötyjä tai houkuttaa tarjoajiksi aikaisempaa suurempia yrityksiä taikka ulkomaisia tarjoajia. Hankinta voitaisiin jättää jakamatta myös esimerkiksi, jos jakaminen lisäisi merkittävästi hankintayksikön tai toimittajan hallintokustannuksia taikka johtaisi kustannusten jatkuvaan kasvuun. Hankinnan jakamatta jättämisen tulisi perustua markkinakartoitukseen tai muuhun hankinnan toteutustapaa ja sen kustannustehokkuutta koskevaan selvitykseen.

Harkinnanvarainen poissulkeminen

- 81 § Hankintayksikkö voi päätöksellään sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle ehdokkaan tai tarjoajan:
 - 12) jonka luotettavuus on todettu siinä määrin riittämättömäksi, että kansalliselle tai paikalliselle turvallisuudelle aiheutuva riski olisi ilmeinen.

Hankinnan keskeyttäminen – Yksi tarjous

- 125 § Hankintamenettely voidaan keskeyttää vain todellisesta ja perustellusta syystä. Edellä 26 §:ssä mainitut kynnysarvot ylittävän hankinnan hankintamenettely tulee keskeyttää, jos 32 §:ssä tarkoitetussa avoimessa menettelyssä on saatu vain yksi tarjous. Jos hankintayksikkö haluaa edelleen toteuttaa sopimuksen kohteen julkisena hankintana, on sen järjestettävä uusi tarjouskilpailu. Tarjouskilpailu on uusittava vain kerran. Keskeyttämisvelvoitetta ei ole, jos hankintayksikkö on toteuttanut 65 §:n mukaisen markkinakartoituksen tai jakanut hankinnan osiin 75 § mukaisesti. Lisäksi hankintamenettelyn keskeyttämisestä yhden tarjouksen tilanteessa voitaisiin poiketa erityisen painavasta syystä.

Hankintasopimuksen muuttaminen

- 136 § Hankintasopimusta tai puitejärjestelyä ei saa olennaisesti muuttaa sopimuskauden aikana ilman tämän lain mukaista uutta hankintamenettelyä. Olennaisena pidetään ainakin muutosta, jos:
 - Sopimusmuutokset koskevat myös kansallisia hankintoja
 - Rakennusurakoiden vähäarvoinen sopimusmuutos pudotetaan EU-kynnysarvosta kansalliseen kynnysarvoon:
 - 5) kyse on sellaisesta vähäarvoisesta sopimusmuutoksesta, joka alittaa liitteessä E tarkoitettuja palveluja koskevissa hankinnoissa sekä käyttöoikeussopimuksissa kansalliset kynnysarvot, muissa hankinnoissa EU-kynnysarvot tai 25 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja rakennusurakoita koskevan kynnysarvon eikä vaikuta sopimuksen yleiseen luonteeseen.